

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

BETÆNKNING

AFGIVET AF

FLAGLOVKOMMISSIONEN

AF 19. JULI 1927

KØBENHAVN

TRYKT HOS J. H. SCHULTZ A/S

1929

Den 19. Juli 1927 nedsatte Statsministeriet en Kommission „til Undersøgelse af den her i Landet bestaaende Flaglovgivning samt til Forberedelse af et Forslag til en Lov omfattende alle herhen hørende Regler“.

Til Formand for Kommissionen beskikkedes Departementschef i Statsministeriet *Fr. V. Petersen* og til Medlemmer af denne iøvrigt Afdelingschef i Udenrigsministeriet *O. Engell*, Kommandør i Flaaden *H. L. E. Wenck*, Oberst af Artilleriet *C. J. N. Nieuwenhuis* og Kontorchef i Ministeriet for Industri, Handel og Søfart *E. Krogh*.

Til Sekretær for Kommissionen beskikkedes Fuldmægtig i Statsministeriet *H. Holck*.

Kommissionen, der afholdt sit første Møde den 26. Juli 1927, har i alt holdt Plenarmøder og 6 Udvalgmøder. Der har været nedsat to Udvalg, det ene, bestaaende af Formanden, Kommandør Wenck og Kontorchef Krogh, til Tilvejebringelse af en Oversigt over den bestaaende Flaglovgivning, og det andet, bestaaende af Formanden og Kontorchef Krogh, til nærmere Formulering af Udkast til Forslag til Flaglov paa Grundlag af de i de da afholdte Plenarmøder stedfundne Forhandlinger.

De her i Landet gældende retlige Bestemmelser om Flag og disses Brug er ikke samlet i nogen enkelt eller i enkelte almindelige Love, men findes spredt i en Række til Dels ganske specielle Forskrifter af legal Karakter, af hvilke nogle er nærmere forklaret ved administrative Bestemmelser; det er dog kun de *for Søen* gældende Hovedbestemmelser, der er fastsat i egentlig Lovform, medens Ordningen iøvrigt hviler paa kongelige Resolutioner fra Enevældens Tid, og Linien i de faa eksisterende almindelige Bestemmelser er i Tidens Løb hyppig blevet brudt af en ret betydelig Række Enkeltbestemmelser.

De gældende Forskrifters kasuistiske Karakter har derhos medført, at der for adskillige Forhold indenfor det her omhandlede Omraade savnes Retsregler, ligesom Bestemmelser om Virkningerne af Overtrædelser af de for Landjorden gældende Forskrifter kun findes i begrænset Omfang.

Spørgsmaalet om Tilvejebringelse af en fastere Flaglovgivning har da ogsaa gennem flere Menneskealdre ved forskellige Lejligheder været optaget til Behandling indenfor Administrationen.

Allerede under Kong Christian VIII blev der i Herhold til to kongelige Reskripter af 11. April og 1. August 1843 af Admiralitets- og Commissariats Collegiet forelagt et af Søetatens Constructions- og Reglerings Commission udarbejdet Udkast til Reglement for Flag- og Vimpelføring samt for Ceremoniellet ombord i de kongelige Skibe, indeholdende Bestemmelser saavel for Orlogsflaaden som for Statens andre Skibe og for Koffardiskibene. Reglementet blev ved kongelig Resolution af 26. Juni 1846 approberet, dog med visse Modifikationer, med Hensyn til hvilke senere Indstilling skulde ske, ligesom Spørgsmaalet om, hvornaar Reglementet kunde træde i Kraft

for Koffardiskibenes Vedkommende, skulde forelægges samtidig med, at det ændrede Reglement indstilledes til endelig Approbation.

Rimeligvis som Følge af Kongens Død og Krigsudbrudet blev de approberede Bestemmelser i Reglementet kun delvis gennemført, og endelig Approbation af Reglementet i dets Helhed ikke givet.

I 1854 blev der rejst Spørgsmaal om Tilvejebringelsen af en Lov om Flagføringen for Krigsflaaden og Handelsflaaden, hvilket imidlertid strandede paa et Spørgsmaal om, under hvilket Ministeriums Omraade Sagen nærmest maatte anses for henhørende.

En af Marineministeriet den 12. April 1904 nedsat Kommission, der skulde fremkomme med et Forslag til Ordning af Flagsagen, udarbejdede vel et saadant, men noget praktisk Resultat blev ikke naaet.

Endelig blev der den 24. September 1907 af Konseilspræsidenten nedsat en Kommission „til Udarbejdelse af et Lovforslag om det danske Flag og Brugen deraf saavel paa Søen som i Land“. Lovforslaget skulde gælde for hele det danske Rige og omfatte saavel Brugen af Dannebrog som af fremmede Flag her i Riget, og Formaalet var bl. a. at opnaa en samlet Lovgivning om Emnet, „medens de hidtil derom gældende Regler nu er spredt i Lovbestemmelser og administrative Afgørelser fra saare forskellige Tidspunkter og tildels i lidet tilgængelig Form“. Kommissionen afgav Betænkning den 13. Marts 1908, og det af Kommissionen udarbejdede Lovforslag blev af Konseilspræsidenten foranlediget trykt til Fremsættelse for Rigsdagen, men naaede ikke frem for denne, formentlig paa Grund af et i Efteraaret 1908 indtruffet Skifte af Ministerium; nogle Ministerier, der ikke havde været repræsenteret i Kommissionen, havde desuden udtalt Ønske om visse Ændringer i Lovforslaget, og der blev derefter ikke foretaget videre i Sagen.

Som det vil fremgaa af den efterfølgende Oversigt, der for de nugældende Bestemmelers Vedkommende er udarbejdet paa Grundlag af indhentede Erklæringer fra samtlige Ministerier, er Trangen til en fast Lovordning i Stedet for de mangfoldige gældende Enkeltbestemmelser ikke blevet mindre i den siden da forløbne Tid, saa at det formentlig maa anses for paakrævet, at der nu tilvejebringes en Lov, der endelig ordner det foreliggende Spørgsmaal efter faste Linier og paa en for Almenheden overskuelig Maade, saa meget mere som Bestemmelser om Borgernes Adgang til at benytte Flag og om Begrænsninger heri utvivlsomt efter Grundlovens Givelse bør gives ved Lov og ikke ad administrativ Vej.

Kommissionen er ved sine Overvejelser over, hvad en kommende Flaglovgivning bør gaa ud paa, kommet til den Opfattelse, at man i nogen Grad bør bortse fra, hvad der — hvis Spørgsmaalene ikke allerede tildels var præjudiceret — efter rent teoretiske Synspunkter mulig vilde være det rette, og i Stedet i det væsentlige arbejde paa at trække de Hovedlinier klarere op, som fremgaa af den historiske Udvikling af Flagreglerne her i Landet, saaledes at der tilvejebringes større Ensartethed paa Punkter, hvor de faste Linier er udvisket ved Særbestemmelser. Kommissionen har ligeledes ment, at man i nogen Grad burde søge begrænset Anvendelsen af den lidet tiltalende forskelligtartede Mærkning af Flaget.

Til Belysning af de foreliggende Spørgsmaal vil det være af Interesse at give en Oversigt over Flagets og Flaglovgivningens Historie her i Landet.

Med Hensyn til Dannebrog's ældste Historie skal man henvise til den som **Bilag 1** aftrykte, af Kommissionens Sekretær udarbejdede Oversigt, efter hvilken Dannebrog antages ført af Kong Valdemar Sejf under Estlandstoget 1219, men ikke med nogenlunde Sikkerhed kan dokumenteres ført som *Rigsflag* (o: som Nationens Fællesmærke i Modsætning til det særlige Kongeflag med Kongens Vaabenmærker) før Kong

Erik af Pommerns Tid, om end forskellige Omstændigheder kunde tyde paa, at Dannebrog mulig har været benyttet fra Kong Valdemars Atterdags Tid. Efter det i Oversigten anførte synes der ikke i ældre Tid at være skelnet skarpt mellem de forskellige Former af Dannebrog, og først fra Kong Christian IV's Tid haves Bestemmelser, der fastslaaer Splitflaget som Orlogsflag og Mærke for kongelig Ejendom (hvilken sidste Bestemmelse dog ved Traktaten med Rusland 1731 ændredes derhen, at de kongelige Koffardiskibe skulde føre Stutflaget).

Der er iøvrigt en saa betydelig Forskel paa Lovgivningen om Flagføring henholdsvis til Søs og til Lands, at man har fundet det hensigtsmæssigt at inddele Stoffet herefter, idet man med Udgangspunkt i de nugældende Regler tillige meddeler de vigtigere ældre Forskrifter som historisk Baggrund for de enkelte Bestemmelser:

I. Til Søs.

1. Kongeflaget, Orlogsflaget m. m.

I *Flag-, Honnør-, Salut- og Ceremonielreglement for Flaaden*, stadfæstet ved kongelig Resolution af 24. September 1925 („Kundgørelser for Søværnet“ 1925 B. 16.), findes de nu gældende Regler om Flag (og Standere) for Kongen, Dronningen, Kronprinsen og de øvrige Medlemmer af Kongehuset, samt Rigsforstanderen.

Kongeflaget er Orlogsflaget (Splitflaget) med det fuldstændige danske Rigsvaaben i et hvidt Kvadrat i Korsets Midte; Kvadratets Side er $\frac{4}{7}$ af Flagets Højde.

Kongestanderen er Orlogsstanderen af 1. Grad (jfr. den udførlige Beskrivelse af denne i Flagreglementet), forøget med et kvadratisk hvidt Felt nærmest Stangen, i hvilket Felt er anbragt det fuldstændige danske Rigsvaaben.

Rigsforstanderflaget er Splitflaget med et hvidt Kvadrat i Korsets Midte, hvori under en Kongekrone er anbragt Scepter og Sværd, krydslagte over Rigsæblet, Kvadratets Side er $\frac{3}{7}$ af Flagets Højde.

For Rigsforstanderen er der hidtil ikke fastsat nogen særlig Stander.

Man skal iøvrigt henvise til Reglementets Bestemmelser om Dronningeflagets og Dronningestanderens, Kronprinsflagets og det almindelige Kongehusflags Udseende. Alle disse Flag er Splitflag med Vaabenfelter i Korsets Midte.

Flagreglementet for Flaaden indeholder dernæst Bestemmelser om særligt mærkede Splitflag for Marineministeren og Flaadens øverste Befalingsmænd, samt om Orlogsflagets, Orlogsstandernes, Orlogsvimpelens og Orlogsføjens Udseende. Medens man iøvrigt tillader sig at henvise til Reglementets udførlige Beskrivelser af de forskellige Flag og Kommandotegn, skal man forsaavidt angaar Orlogsflaget og Orlogsvimpelen anføre Reglementets Bestemmelser.

Orlogsflaget er kraprødt med hvidt Kors og Split; Korsets Bredde er $\frac{1}{7}$ af Flagets Højde, Firkanterne nærmest det staaende Lig er Kvadrater, hvis Sider er $\frac{3}{7}$ af Flagets Højde; Længden af de yderste Firkanter er $\frac{5}{4}$ af de inderste; Længden af Fligene er $\frac{1}{2}$ Gang Længden af de yderste Firkanter.

Orlogsvimpelen er ligeledes kraprød med hvidt Kors og Split; Korsets Bredde er $\frac{1}{3}$ af Vimpelen; Korsets lodrette Stribe er anbragt paa $\frac{1}{6}$ af Vimpelens Længde, regnet fra det staaende Lig; $\frac{1}{3}$ af Længden er splittet midt i Korsets vandrette Stribe.

(Ifølge Reglement for Sejl- og Flaggodts af 1856 er Forholdet mellem Vimpelens Bredde og Længde forskelligt for de forskellige Vimpelstørrelser).

Almindelige Lovbestemmelser om Flagføring for Statens Skibe findes alene i Forordning af 11. Juli 1748 og i Sø-Krigsartikelsbrev af 8. Januar 1752.

I Sø-Krigsartikelsbrevet er det bl. a. foreskrevet, at Kongeflaget, „som er Splitflaget med de kongelige Rigers Vaaben i Midten“, skal føres fra Stortoppen af det Skib, Kongen selv er ombord paa, og (i § 816), at „alle Skibschefer af Krigsskibe og armerede Fartøjer skulle føre fra Stortoppen den danske Konge Vimpel, fra Campagnen det danske Konge Flag og fra Bugs-Sprydet den danske Konge Giøs“ („Konge Flag“ etc. er her brugt i Betydningen: Orlogsflag etc.). Der er desuden givet Regler om særligt mærkede Splitflag for Flaadens højeste Befalingsmænd, om Stedet for Flagets Anbringelse for kommanderende af forskellige Grader og om de særlige Kommandotegn (Stander og Vimpel).

I § 6 i Forordning af 11. Juli 1748, hvis første Del er gentaget i § 817 i Sø-Krigsartikelsbrevet af 1752, er det fastsat, at „Kongens egne Coffardie-Skibe skal føre Coffardie-Flaget (o: Stutflag, jfr. Forordningens § 1) fra Campagnen, men fra Bog-sprydet en Konge-Giøs og fra Toppen Konge-Fløie (o: Orlogsgjøs og -Fløje), og alle andre Undersaatternes Coffardie-Skibe alene Coffardie-Flag fra Campagnen, men fra alle Toppene Coffardie-Fløie“. I Modsætning hertil bestemtes det i Forordningens § 7, at Commis-Farere (Kaperskibe) skulde føre Commis-Flaget, der var et rent Splitflag, hvis Dimensioner afveg lidt fra Kongeflagets (Orlogsflagets), samt Commisgjøs og Commisvimpel (begge med Split). (I Krigen under Kong Frederik IV havde det været tilladt Kapere at føre Orlogsflag, og ved Reglement for Kaperfarten af 28. Marts 1810 bestemtes det, at Kaperskibene skulde føre Splitflag med det kongelige Navnechiffer). Kaperiet afskaffedes ved Pariserdeklarationen af 16. April 1856, tiltraadt af Danmark den 25. Juni s. A.

Endelig bestemtes det i Forordningens § 8, at de da eksisterende Kongelige octroierede Compagnier ligeledes skulde føre Commis-Flag og Commis-Gjøs, men i begge skulde være et hvidt Spuns i Midten (3 Gange Korsets Bredde), i hvilket de skulde føre Compagniets Vaaben; dog maatte de paa visse Højder føre Konge-Flag, Gjøs og Vimpel. Tilsvarende Tilladelser var allerede givet ved kongelige Plakater af 15. Juli 1690 og 21. Januar 1696 samt ved kongelig Resolution af 5. Maj 1733 og Forordning af 17. Februar 1741 i. f.

Det kan i denne Forbindelse bemærkes, at det ved Octroj for det Danske Asiatiske Compagnie af 21. Marts 1792 („paa det af Compagniets Skibe, til ydermere Betyggelse for de indehavende kostbare Ladninger, maae nyde den fornødne Anseelse blandt Fremmede“) endog tilstodes Compagniet „baade i Freds- og Krigs-Tider at bruge Kgl. Splitflag, Giøs og Vimpel“, og ved Forordning af 16. Juni 1797 gaves samme Tilladelse for de af kongelige Undersaatter til Handel paa Ostindien udredede Skibe. For Paketskibe paa Ostindien, der bestyrede af den kongelige Manufaktur-Handel, approberedes 9. Marts 1803 et Splitflag med Bogstaverne D. M. H. under en Krone i Midten.

Ved Forordning af 11. Juli 1748 var det, som nævnt, foreskrevet, at Statens Koffardiskibe skulde føre Stutflag, og i Praksis anvendte oprindelig ogsaa alle Statens Skibe, der ikke var Krigsskibe (f. Eks. Toldkrydsere og Postjagter), dette Flag. Dette ændredes dog for Toldkrydsernes Vedkommende, for at de skulde kunne skelnes paa Afstand, allerede ved en kongelig Resolution af 22. Juni 1743, der bestemte, at Toldflaget skulde være et Splitflag med særligt Mærke (2 Nøgler overkors i Midten). Nye Bestemmelser om et særligt mærket Splitflag (med Indskriften „Kongeligt Toldflag“ i en Krans i Midten), henholdsvis for de norske og for de danske Krydstoldbetjente, gaves ved Plakater af 4. Juni 1778 og 18. December 1780, og ved § 95 i Toldforordningen af 1. Februar 1797 ændredes dette Flag derhen, at Kransen bortfaldt.

Ved en Bekendtgørelse af 25. Oktober 1793 blev der — ligeledes af rent praktiske Hensyn — foreskrevet et særligt mærket Splitflag for de kongelige Postjagter (et Posthorn i Midten af det hvide Kryds). Et noget anderledes mærket Splitflag er foreskrevet for Postskibene ved kongelig Resolution af 21. November 1898, jfr. nedenfor.

Ogsaa for Den kongelige grønlandske Handels Fartøjer, der tidligere, jfr. Reglement af 2. Juli 1781, havde ført et Splitflag „af mørkere Dug end det, som er anordnet for Kongens Flode“ (samme Flag tillodes det ved Forordning af 13. Oktober 1784 „de paa Hval- og Robbefangsten udsendte Skibe“ at føre), blev der allerede i Slutningen af det 18. Aarhundrede forordnet et særligt mærket Splitflag, og ved en Række specielle kongelige Resolutioner fra nyere Tid er der endvidere foreskrevet Splitflag med særligt Mærke for forskellige andre Statsinstitutioner, jfr. i det hele Oversigten nedenfor. Grundlaget for disse Bestemmelser synes at have været den tidligere nævnte kongelige Resolution af 26. Juni 1846. I Anledning af en af Admiralitets- og Commissariats-Collegiet nedlagt Forestilling af 16. April s. A., hvori det udtaltes, at „Orlogsflaget udelukkende bør bruges af Krigsskibene, og at derfor det Splitflag, der føres af Skibe, henhørende under andre kongelige Autoriteter, ved et iøjnefaldende Tegn bør gøres kendeligt fra Orlogsflaget“, fastsattes det i Resolutionen, at de civile Statsskibe fremtidig skulde føre Splitflag med særlige Mærker, idet dog de nærmere Bestemmelser om Særmærkerne for de forskellige Institutioner, saavel som andre af de af Collegiet foreslaaede Flagbestemmelser, blev hensendt til senere endelig Afgørelse.

Medens det saaledes siden Slutningen af det 18de Aarhundrede er *Lovgivningens almindelige Regel*, at *Statsskibe, der ikke er Orlogsskibe, fører Splitflag med særligt Mærke*, er der dog i enkelte Tilfælde gjort Undtagelser fra denne Regel.

Som en Afvigelse fra de almindelige Bestemmelser maa det saaledes formentlig betegnes, at de Smaafartøjer, som benyttes af *Kystartilleriet* i København, fører rent Splitflag.*)

En anden Afvigelse skete allerede den 27. Februar 1877, idet Marineministeriet da resolverede, at *Vagerinspektionsfartøjet og Fyrskibene* skulde føre rent Splitflag uden Mærke. Denne Bestemmelse er dog senere ændret, idet de paagældende Fartøjer i Henhold til kongelig Resolution af 11. August 1916 fører Splitflag med særligt Mærke, jfr. nærmere nedenfor under 3. a. 4. Den ydre Anledning til denne Ændring var et fremmed Krigsskibs Standsning af Fyrtransportskibet „Nord-søen“ tæt udenfor Søterritoriet ved Eshjerg den 17. Juli 1916.

En Afvigelse fra de omhandlede Bestemmelser er endvidere sket i den seneste Tid, idet *Stats-Isbryderne* efter derom af Handelsministeren den 3. Januar 1924 og i Aarene 1925 og 1926 truffne Bestemmelser fører rent Splitflag og samtidig paa Stortoppen en rød Stander med særligt Mærke, oprindelig en Krone over Bogstaverne H. M., senere ændret til et gyldent kronet Anker. (I den sidste Skikkelse er Flagringen den samme, som af Marineministeriet den 11. Oktober 1924 er fastsat for Flaadens Kuttere).

Det maa endelig betegnes som en Afvigelse fra oftnævnte Lovbestemmelser, at det *nørrejydske og bornholmske Redningsvæsens Baade* i Henhold til en særlig kongelig Resolution af 24. Maj 1882 fører Splitflag.

Alle andre civile Statsskibe end de foran nævnte fører i Henhold til kongelig Resolution Splitflag med særligt Mærke, jfr. dog S. 9, Note 2.

*) Under 8. Juni 1859 bestemtes det, at Fartøjer under Københavns Fortifikation skulde føre Splitflag mrk. K. F.

2. Handelsflaget.

Ved kongelig Plakat af 15. Juli 1690, der støttede sig til ældre Bestemmelser, jfr. saaledes kongelig Resolution af 20. Maj 1635, blev det forbudt Koffardiskibe at føre eller lade forfærdige Splitflag, -Fløj eller -Gjøs og ved Plakat af 21. Januar 1696 at føre Vimpel. Disse Forbud indskærpedes ved en Forordning af 17. Februar 1741, hvorved tillige er givet Bestemmelser om Bødestraf og Konfiskation i Tilfælde af Overtrædelse.

Forordning af 11. Juli 1748 giver Bestemmelser om Koffardiflagets (Stutflagets) og -fløjens Udseende, Farve og Dimensioner*) og fastsætter Straf for Forfærdigelse og Anvendelse af urigtige Flag.

Plakat af 6. December 1776 forbyder paany under Straf Ejere og Førere af danske Koffardiskibe at føre eller lade forfærdige eller ved Skibene have nogen Slags Flag, Vimpler, Vager, Gjøs eller under hvad Navn det end kan nævnes, uden alene dem, som Forordningen af 11. Juli 1748 anordner.**)

Ved Sø-Krigsartikelsbrevet af 8. Januar 1752 § 818 var det paabudt Flaadens Skibschefer som Sø-Politi at sørge for, at Flaglovgivningen overholdes af Koffardiskibene. — Angaaende de forskellige oversøiske Kompagnier givne Begunstigelser henvises til det S. 6 anførte.

Bestemmelserne om Koffardiflagets Udseende m. v. i Forordningen af 11. Juli 1748 indskærpedes af Indenrigsministeriet ved en Bekendtgørelse af 21. Oktober 1892 (Lovtidende), men i et *Cirkulære til samtlige Politimestre af 1. Maj 1893* (Min. Tid. A.) har Ministeriet derefter — under Hensyn til, at det var oplyst, at Handelsflagets Proportioner i Mands Minde ikke havde været nøje iagttagne, men at der havde dannet sig en herfra afvigende Sædvane — udtalt, at Ministeriet maatte finde det rettest, at Paatale undlades, naar Overtrædelsen kun bestaar i, at Flagets forreste Kvarterer udgør mere end $\frac{6}{4}$, men dog ikke over $\frac{7}{4}$ af de agterste Kvarterer.

Lov om Skibes Registrering af 13. Marts 1867 fastsatte, at intet dansk Handelskib, som ikke er Regeringsskib, maa føre noget andet Flag end det almindelige danske Handelsflag, som er det i Forordning af 11. Juli 1748 § 1 anordnede Koffardiflag.

I Skibsregistreringsloven af 1. April 1892, saaledes som denne er ændret ved Lov af 4. Februar 1898 og Lov af 4. Maj 1927 (jfr. det i Bekendtgørelse Nr. 103 af 4. Maj 1927 meddelte Optræk af den saaledes ændrede Lov), hedder det i § 1:

„Danske Skibe maa som Nationalitets-Mærke alene føre det danske Flag, som er det ved Forordning af 11. Juli 1748 § 1 anordnede almindelige danske Handelsflag“.

I Lovens § 2 bestemmes derefter:

„Ved kongelig Resolution kan der meddeles Tilladelse til, at Skibe, der gaar i Fart paa oversøiske Havne, som Nationalitets-Mærke fører dansk Splitflag med et foreskrevet særligt Mærke. Denne Tilladelse skal til enhver Tid kunne tages tilbage. Endvidere kan der ved kongelig Resolution fastsættes nærmere Bestemmelser, hvor-

*) *§ 1* „Det danske Coffardie-Flag skal være rødt med hvidt Kors uden Split; Og skal, naar Flagets Brede ved Stangen sættes som Basis og Grund for Proportionen, det hvide Kors være $\frac{1}{7}$ af Flagets Brede ved Stangen; De 2de agterste røde Qvartereer være en lige Fiirkant, og de forreste røde Qvartereer være $\frac{6}{4}$ af de agterste Fiirkanter.“ „Coffardie-Fløien skal være uden Split, af een Couleur, eller med et hvidt Kors; I Længden fra 2 til 5 Alen, efter Fartøiets Beskaffenhed og udi Bredden $\frac{1}{10}$ af Længden.“

**) Ifølge Forordning af 25. Marts 1757 skulde Koffardiskibe, som fore paa Middelhavet, have Kongens Navnechiffer midt i Flaget for at adskille det fra det maltesiske, som havde samme Farve; denne Bestemmelse gøntoges ved Plakat af 17. Oktober 1804.

efter Skibe, der gaar i Postfart for Staten, kan føre et særligt Postflag.*) — Med Hensyn hertil henvises til Punkterne 3. a. 2. og 3. b. 9. nedenfor.

I Lov Nr. 145 af 29. Marts 1920 om Tilsyn med Skibe er det i § 4, Punkt 10, fastsat, at ethvert Skib skal være forsynet med Nationalflag.

3. Særligt mærkede Splitflag m. v.

Som foran nævnt er der ved Toldforordningen og ved forskellige kongelige Resolutioner fastsat særligt mærkede Splitflag for visse Statsinstitutioner, ligesom der ved § 8 i Forordningen af 11. Juli 1748 hjemledes visse oversøiske Kompagnier Ret til at føre et særligt mærket Splitflag. Ved en Række kongelige Resolutioner er det senere i Tiden tilladt forskellige private at føre særligt mærkede Splitflag.

De nu gældende Bestemmelser om særligt mærkede Splitflag er følgende:

a. Statsmyndigheder og andre offentlige Myndigheder.

1. *Toldvæsenets Fartøjer og Baade* fører Splitflag med Indskriften „Kongeligt Toldflag“ (i sorte Bogstaver) i Flagets horisontale hvide Stribe (jfr. Forordning af 1. Februar 1797 vedrørende Flaget for det nu nedlagte Krydstoldvæsen, se iøvrigt foran under Afsnit 1).
2. *Postskibe*, hvad enten disse er Statens egne eller det er private Skibe, der befordrer Post efter Kontrakt med Postvæsenet, fører i Henhold til kongelig Resolution af 21. November 1898 (jfr. Lov af 4. Februar 1898 om Ændringer i Lov af 1. April 1892 om danske Skibes Registrering) Splitflag med et Posthorn med Krone over i den øverste røde Firkant nærmest Stangen**) (se iøvrigt foran under Afsnit 1).
3. Admiralitets-Collegiet bifaldt den 5. Maj 1795, at *Den grønlandske Handels Skibe og Fartøjer* førte Splitflag med Bogstaverne K. G. H. i den lange Arm af det hvide Kors; i Tilknytning til den i Indledningen omtalte kongelige Resolution af 28. Juni 1846 tilføjedes vistnok nævnte Aar to hvide, korslagte Harpuner i det øverste røde Felt nærmest Stangen. *Grønlands Styrelses Skibe* anvender dette Flag dog uden Bogstaver (se iøvrigt foran under Afsnit 1).
4. De under Marineministeriet hørende *Skibe, som anvendes i Fyrvæsenets, Vagervæsenets og anden lignende Tjeneste samt Fyrskibene* fører i Henhold til kongelig Resolution af 11. August 1916 Splitflag med et gyldent kronet Anker i øverste Felt nærmest Stangen. Samme Flag føres i Henhold til Marineministeriets Resolution af 8. September 1916 af *Skibe og Fartøjer under Lodsvæsenet*, naar de er paa Søen i Tjenestens Medfør (se iøvrigt foran under Afsnit 1).
5. For alt *Skibsmateriel under Statsbanernes Bestyrelse* anvendes i Henhold til kongelig Resolution af 27. April 1887 et Splitflag, i hvis ene Hjørne er anbragt en Krone

*) Indholdet af § 2 svarer til det i Lov af 4. Februar 1898 fastsatte, dog at der i sidstnævnte Lov stod: „Skibe, der gaar i fast Fart paa oversøiske Havne“. Det udhævede Ord er i Loven af 4. Maj 1927 udgaaet ved en Inkurie, jfr. det i Motiverne anførte.

**) I Henhold til samme Resolution er det tilladt mindre Fartøjer og Baade, som gaar i regelmæssig Postfart, paa de Ture, paa hvilke de medfører Post, at føre som Postflag det almindelige Kjølfardiflag, ligeledes med et Posthorn med Krone over i den øverste røde Firkant nærmest Stangen. (Samme Flag føres af Baadposter 3: Søbefordringer, der udføres af et Baadpostbud i Henhold til Tjenestemandsløven af 27. Juni 1927 § 404).

og derunder D. S. B. (Om de tidligere Bestemmelser henvises til kongelige Resolutioner af 16. Januar 1883 og 26. April s. A.).

6. Ifølge kongelig Resolution af 3. November 1885 fører *Vandbygningsvæsenets Skibsmateriel* Splitflag, i hvis ene Hjørne er anbragt et Mærke, bestaaende af en Krone og derunder V. B. V.
7. Ved kongelig Resolution af 24. Oktober 1901 blev det bestemt, at *de under Landbrugsministeriet sorterende Skibe og Fartøjer* skulde føre Splitflag med en Krone og derunder Bogstaverne L. M. i øverste Felt nærmest Liget. (Herunder falder de Skibe, der tilhører *Fiskerikontrollen, Dansk biologisk Station* — se om tidligere Bestemmelser for disse to Institutioner kongelige Resolutioner af 24. December 1888 og 24. Maj 1893 — og *Kommissionen for Danmarks Fiskeri- og Havundersøgelser* samt *Redningsdamperne*). — (Ifølge kongelig Resolution af 27. November 1895 førte de under Indenrigsministeriet sorterende Fartøjer et lignende Flag med Bogstaverne I. M.).
8. I Henhold til kongelig Resolution af 9. Juni 1917 fører *Statstelegrafvæsenets Skibe* Splitflag, der i øverste Felt nærmest Liget er forsynet med et Mærke, bestaaende af en Krone og derunder Bogstaverne D. S. T.
9. I Henhold til de forskellige *Statshavnes* Ordensreglementer fører *Havnepolitiet*, naar det er i Funktion pr. Robaad, Motor- eller Dampbaad, som særligt Politiflag et Splitflag, i hvis ene Hjørne er anbragt et Mærke, bestaaende af en Krone og derunder H. P.

Samme Flag føres af Havnepolitiet i Københavns Havn.

10. *Havnedirektøren ved Københavns Havn* fører paa Søen det under 9. nævnte Flag. (Under 21. April 1811 tillodes det Havnekaptajnen paa Københavns Red paa sit Fartøj at føre et Orlogsflag med Polititegn i Midten, ved Resolution af 24. Oktober 1860 ændret til et Splitflag, mrk. „Havneapitain“).

b. Private.

1. Kongelig Resolution af 15. August 1865 bestemmer, at Flag for *danske Lystyachter* skal bestaa af det danske Orlogsflag med Bogstaverne Y. F. i Gult i den øverste Firkant.
2. Kongelig Resolution af 28. Februar 1873, jfr. kongelig Resolution af 25. Juli 1891, fastsætter for Fartøjerne i Dansk Forening for Lystsejlad, nu *Kongelig dansk Yachtklub*, et særligt Kendemærke i Yachtflaget (3 Stjerner i Guld).
3. Kongelig Resolution af 30. Juli 1882 fastsætter for *Fartøjer i Smaalandenets Sejlselskab* et særligt Kendemærke i Yachtflaget (2 korslagte S. i Guld).
4. Kongelig Resolution af 14. Marts 1888 approberer et særligt Flag for *Fartøjer under Dansk Forening for Rosport*, nemlig Orlogsflaget med Bogstaverne D. F. f. R. over to korslagte Aarer i Guld i det øverste indre Felt.
5. Kongelig Resolution af 29. Maj 1889 fastsætter for *Fartøjer i Randers Sejlklub* et særligt Kendemærke i Yachtflaget (en femtakket Stjerne i Guld).
6. I Henhold til kongelig Resolution af 3. April 1897 fører Robaade tilhørende de under „*Centralforeningen for jydsk Roklubber*“ hørende Klubber dansk Orlogsflag med Mærket C. f. j. R. over to korslagte Aarer i Guld i det øverste indre Felt.
7. I Henhold til kongelig Resolution af 18. Maj 1899 fører *Sorø Sejlförening*, saavel paa Foreningens Fartøjer som paa dens Mast i Land, Yachtflaget med Cistercienserrosen i blaat og hvidt.
8. I Henhold til kongelig Resolution af 5. November 1894 fører *Københavns Frihavnsaktieselskab* paa sine Baade og Fartøjer Splitflag med F. i øverste indre Felt.

9. Kongelig Resolution af 10. Februar 1898 (jfr. Lov af 4. Februar 1898 om Ændringer i Skibsregistreringsloven af 1. April 1892) bifalder, at A/S „*Det Østasiatiske Kompagni*“ paa dets i oversøisk Fart gaaende Skibe som Nationalitetsmærke fører dansk Splitflag, i hvis øverste Firkant nærmest Stangen er anbragt et Mærke, bestaaende af Kompagniets Kontorflag, som er et hvidt Stutflag, hvori findes et skraatliggende blaat Anker med Kæde og i nederste Hjørne nærmest Stangen Bogstaverne Ø. K., og hvis Højde skal være $\frac{1}{3}$ af den røde Firkants Højde, hvorhos der midt paa den horizontale Del af Splitflagets hvide Kors skal anbringes Kompagniets Begyndelsesbogstaver D. Ø. K. i Guld eller af mørkegul Farve, samt af en Højde af $\frac{2}{3}$ af den hvide Stribes Bredde.
10. Ved kongelig Resolution af 31. December 1919 er det tilladt Aktieselskabet *Det Store Nordiske Telegraf-Selskab* indtil videre paa dets Kabeldampere som Nationalitetsmærke at føre dansk Splitflag, i hvis øverste Firkant nærmest Stangen er anbragt et Mærke, bestaaende af 2 hinanden krydsende Lynstraaler, hvorover Bogstaverne S. N. T. S. i Guld eller gul Farve.

II. Til Lands.

Til Lands var det i ældre Tid aldeles forbudt *private* (og fremmede Konsuler) at hejse Flag, være sig Dannebrog eller fremmede Flag. Dette er udtalt i en *kongelig Resolution af 21. December 1833*, bekendtgjort ved Kancellicirkulære af 7. Januar 1834.

Denne Tilstand forandredes ganske ved en *kongelig Resolution af 7. Juli 1854*, bekendtgjort ved Justitsministeriets Cirkulære af 2. August s. A., hvori udtales, at det for Fremtiden tillades alle og enhver i Kongeriget at hejse Dannebrogssflaget uden Split fra deres Ejendomme eller Boliger, og at det ligeledes for Fremtiden bliver fremmede Magters her bosatte Konsuler uforment sammesteds at lade deres respektive Nationalflag vaje.

Kongen fører fra Residenspalæet det i Flagreglementet for Flaaden beskrevne Kongeflag.

Kronprinsflaget og Rigsforstanderflaget anvendes i paakommende Tilfælde ligeledes til Lands.

Bestemmelser af almindelig Karakter med Hensyn til, hvilket Flag der vil være at anvende af *andre Statsmyndigheder* til Lands, er formentlig kun givet, forsaavidt angaar *Hærens Faner og Estandarter*.*)

*) Medens Dannebrogssfanen tidligere kun havde været ført ved ganske enkelte Afdelinger af Hæren, og det nedenfor omtalte Hjørnemærke kun fandtes i en Del af de øvrige Faner, fastsattes det ved kongelig Resolution af 22. Juli 1785, at de 2 Grenaderkompagnier ved hvert Regiment tilsammen skulde føre een *Dannebrogssfane* (med „Bjælkekors“, dannet af parallelle Linjer), samt at de 8 Musketerkompagnier ved Regimentet skulde føre 4 Faner af en med Uniformernes Opslag, Rabatter og Kraver overensstemmende Kulør og med den Provins' Vaaben, hvortil Regimentet hørte. I det øverste Hjørne nærmest Stangen anbragtes paa alle Musketerfanerne et lille Dannebrog og i de 3 andre Hjørner Kongens Navnechiffer.

Den 7. Oktober s. A. approberedes en Tegning til en ny Fane til Livgarden til Fods; Fanen skulde bruges til daglig Tjeneste og var en *Dannebrogssfane* med Rigsvaabenet i Midten og Kongens kronede Navnetræk i alle 4 Hjørner (efter denne Tegning udførtes straks 2 Faner).

Ved kongelig Resolution af 9. November 1787 bestemtes det, at de nationale Regimenter skulde forsynes med 5 Faner pr. Regiment, ligesom ved de hvervede Regimenter (heraf altsaa 1 Dannebrogssfane).

Orlogsværftet og Rigets Fæstninger har fra gammel Tid ført det rene Splitflag, men først efter Midten af det 19de Aarhundrede er det blevet fast Brug, at *Statens Myndigheder og Institutioner iøvrigt* flager med dette Flag fra de Staten tilhørende eller af denne benyttede Ejendomme.

Denne Brug har dannet Udgangspunktet for en Række ministerielle Afgørelser af Enkelttilfælde, f. Eks. Justitsministeriets Skrivelse af 16. Juni 1891 vedrørende Livsforsikringsanstalten og Forsikringsanstalten 1871 (Statsanstalten for Livsforsikring), hvori det hedder, at Ministeriet „overensstemmende med, hvad der, skønt ikke udtrykkeligt hjemlet, er blevet fast Brug ved Statens Bygninger, antager, at der efter Anstaltens Beskaffenhed som en af Staten dreven Institution, hvis Indtægter og Udgifter bevilges paa Finansloven, ikke er noget til Hinder for, at den hejser Splitflag paa sin Ejendom“.

Splitflaget føres ogsaa af de *danske Gesandtskaber og Konsulater* i Udlandet, jfr. for sidstnævntes Vedkommende kongelig Resolution af 24. Marts 1920, der stemmer med Konsularinstruktionen af 15. December 1893 (medens Konsularinstruktionen af 18. Januar 1912 havde bestemt, at de skulde føre Handelsflaget).

Endvidere fører *Børsen i København*, der 1855 af Staten overdroges til Grosrerer-Societetet, Splitflag (formentlig som Følge af den Societetet ved Lovgivningen tillagte officielle Stilling, jfr. Anordning af 23. April 1817 om Handelsberettigelse m. v. og senere Love). Det samme gælder *Holmens Kirke*, der er en selvejende Institution, men staar under Marineministeriets Overtilsyn (Patronat); Kirken er bygget paa den kongelige Ankersmedies Grund paa Bremerholm; den flagede oprindelig med Stutflag, men gik ca. 1600 over til Splitflag. Endelig føres Splitflag i Henhold til Justitsministeriets Skrivelse af 18. Maj 1892 af *Det kongelige Vaisenhus* (motiveret ved, at Vaisenhuset i alt væsentlig har Karakteren af en Statsanstalt).

Landeværnsbataillonerne fik i Henhold til kongelig Resolution af 28. Februar 1801 hver een Fane som *Dannebrog*, men med en blaa Lap midt i Korset (et „Bjælkekors“); ved Landeværnets Ophævelse blev disse Faner, efter at være omdannet til rene Dannebrogspaner, i Henhold til kongelig Resolution af 13. April 1808 anvendt af de „annecterede“ Batailloner (Forstærkningsbatailloner).

I Henhold til kongelig Resolution af 4. Februar 1804 fik Marineregimentet tildelt 8 Grenaderfaner (*Dannebrog*), hvoraf de 7 skulde udleveres fra Københavns Arsenal, hvortil Grenaderfanerne fra en Række Regimenter Aaret før var afleveret.

Det i 1808 oprettede „Kjøbenhavnske Infanteri-Regiment“ fik ligledes tildelt *Grenaderfaner*.

Først ved kongelig Resolution af 28. April 1842 bestemtes det, at *alle Hærens Faner og Standarter fremtidig skulde være røde med hvidt Kors* og forsynes med passende Emblemer og med Bataillons- eller Regimentsnumre. Den 8. Juni s. A. approberede Kongen en Teguing, efter hvilken de nye Faner og Standarter skulde fremstilles, idet det dog samtidig fastsattes, at Garden til Hest (undtagen Gardehusar-Divisionen) og Garden til Fods skulde beholde de hidtidige Standarter og Faner. I de nye Faner og Standarters øverste indvendige Felt skulde Kongens Navnetræk anbringes, i nederste indvendige Felt Bataillons- eller Regimentsnummeret. Korset i Fanerne havde Form som Dannebrogordenens Ridderkors (konkavt). Korset i Standarterne var nærmest et Bjælkekors, men dog med en lille „Fod“ ved hver Korsarms Afslutning. (De med det kongelige Vaaben udsyede Standarter, som Hestgarden benyttede lige til Ophævelsen i 1866, var *ikke* Dannebrogstandarter).

Ved kongelig Resolution af 15. Juni 1846 fastsattes nye Faner for Livgarden til Fods, nemlig dels Galafaner med det kongelige Vaaben broderet midt paa Fanedugen, dels Vagtfaner med Kongens Navnetræk broderet midt paa Fanen; Fanerne var Dannebrogspaner med konkavt Kors. (Fra 1838 til 1846 havde Livgarden, da den tidligere Vagtfane var slidt op, benyttet sin gamle hvide Galafane — med en Fremstilling af en romersk Kriger — som Vagtfane).

I Henhold til kongelig Resolution af 28. Marts 1924 fører *Politigaarden i København* Splitflag (motiveret ved, at Politigaarden bliver Sæde for Landets største kommunale Politikorps, der forestaas af Politidirektøren med Bistand af andre Embedsmænd, der ligeledes beskikkes af Kongen og lønnes af Staten, samt ved at Bygningen delvis er opført for Statens Midler).

Følgende Statsinstitutioner og andre offentlige Institutioner vides at føre Splitflag med særligt Mærke:

1. *De Statsmyndigheder, som til Søs fører Splitflag med særligt Mærke*, fører i Almindelighed — dels med, dels uden særlig Hjemmel — i Stedet for rent Splitflag det paagældende særligt mærkede Flag ogsaa til Lands.
2. *Grænsegendarmeriets Kommando i Graasten* fører — formentlig uden Hjemmel — et Splitflag med Indskriften „Grænsegendarmeriet“ med Krone over (i Guldtryk) i det øverste Felt ved Stangen (andre Bygninger under Grænsegendarmeriet fører det almindelige Toldflag).
3. *Assens Amtstue* anvender — formentlig uden Hjemmel — et Splitflag mærket med en Krone og „Kongelig Amtstue“.
4. *Det kongelige Døvstummeinstitut i Fredericia* fører — formentlig uden Hjemmel — Splitflag mærket K. D. I.
5. *Den kongelige Døvstummeskole i Fredericia* fører — formentlig uden Hjemmel — Splitflag mærket K. D. S. og derover en Krone i Guld.
6. *Statens Institut for Talelidende* fører — formentlig uden Hjemmel — Splitflag mærket S. T. I. i Guld.
7. Af *Statshavne* fører — formentlig uden Hjemmel — Frederikshavns Havn et Splitflag, i hvis øverste indre Felt er anbragt en Krone og derunder et H., og Helsingørs Havn et Splitflag med hvidt Midterfelt, hvori en Krone og derunder F. VIII. R. (De øvrige under Vandbygningsdirektøren sorterende Statshavne fører Splitflag, der i det øverste røde Felt ved Stangen er mærket med en Krone og derunder V. B. V.).
8. *Sorø Akademi* anvender — formentlig uden Hjemmel — et Splitflag med en Fugl. Fønix i Korsets Midte.

Efter hvad der er oplyst fører *enkelte kommunale Havne og andre kommunale Myndigheder* ogsaa Splitflag, dels med, dels uden Mærke, men nogen Hjemmel herfor foreligger formentlig ikke. At Københavns Raadhus fører Splitflag er formentlig motiveret ved, at Overpræsidenten har Kontorlokaler i Bygningen.

Ogsaa en Række private Foreninger og Institutioner vides at føre Splitflag til Lands, dels uden, dels med særligt Mærke, nemlig:

a. Rent Splitflag føres af:

1. *Skipperforeningen i København*. Ifølge Oplysning fra Ministeriet for Industri, Handel og Søfart har Københavns Politikammer paa Grundlag af Oplysning om, at Københavns Skipperlaug, der danner Oprindelsen til Skipperforeningen, fra ældre Tid har ført i sit Segl et Skib med Splitflag, anset Foreningen berettiget til at føre Splitflaget. Den saaledes paaberaabte Hjemmel synes dog højst tvivlsom.
2. *Flagmagerlauget som Skilt*. Tilladelse ukendt.

3. *Studenterforeningen* i Henhold til kongelig Resolution af 18. Maj 1866.
4. *Bryggeriet Carlsberg*. (Kongeligt Reskript af 10. Oktober 1876: „Ved Vor Nærværelse idag paa Carlsberg Bryggeri ved Valby have Vi allernaadigst meddelt Eieren af dette, Capitain Jacob Christian Jacobsen, R. af Dbg. Dbmd., Tilladelse til paa bemeldte sin Eiendom at føre det danske Splitflag.“ — Tilladelsen synes at have en rent personlig Karakter).
5. *Officersforeningen* i Henhold til kongelig Resolution af 28. November 1881.
6. *Den kongelige Porcellænsfabrik* i Henhold til kongelige Resolutioner af 25. Juni 1879 og 16. April 1884.
7. *Det kongelige danske Haveselskab* i Henhold til kongelig Resolution af 3. Oktober 1888.
8. *Skamlingsbankeselskabet* i Henhold til kongelig Resolution af 17. Februar 1891.
9. *Søofficersforeningen* i Henhold til kongelig Resolution af 30. Maj 1894.
10. *Marienlyst Badeetablissement*. Tilladelse ukendt.
11. *Vor Frue Kirke i København* i Henhold til kongelig Resolution af 26. Maj 1919.
12. *Krigergraven paa St. Michaelis Kirkegaard i Fredericia* i Henhold til kongelig Resolution af 29. August 1919.
13. *Den selvejende Institution Dybbøl Mølle* i Henhold til kongelig Resolution af 21. Juni 1920.
14. *Diakonissestiftelsen* fra Stiftelsens Bygninger i København og paa Frederiksberg (i et enkelt af de benyttede Flag ses dog i Midten et hvidt cirkelrundt Felt, hvori der formentlig har været anbragt et nu afbleget Mærke). Tilladelse ukendt.
15. *Zoologisk Have ved København*. Tilladelse ukendt.
16. *Herlufsholm Skole ved Næstved*. Tilladelse ukendt.

b. Splitflag med Mærke føres af:

1. *Stiftelsen „Bombebøssen“*. Splitflag med Bogstaverne B.B. i Flagets øverste Kvadrat, jfr. kongelig Resolution af 25. Juli 1888.
2. *Søetatens Enkebolig*. Splitflag med Bogstaverne S.E.B. i Flagets øverste Kvadrat, jfr. kongelig Resolution af 11. December 1889.
3. *Foreningen Marinens Underofficerer*. Splitflag med Anker, Kanon og Hammer i Kryds i Flagets øverste Kvadrat, jfr. kongelig Resolution af 30. Maj 1894.
4. *Københavns Frihavnsselskab*. Splitflag med et F. i Flagets øverste Kvadrat, jfr. kongelig Resolution af 1. November 1894 (motiveret ved, at Frihavnsarealet tilhører Staten, og Frihavnsdriften for en væsentlig Del foregår for Statens Regning).
5. *Det kongelige Musikkonservatorium*. Splitflag med en gylden Lur i Flagets øverste røde Kvadrat, jfr. kongelig Resolution af 23. Januar 1906.
6. *Aktieselskabet „Det østasiatiske Kompagni“s Bygninger*, jfr. kongelig Resolution af 25. Marts 1922 (samme Flag som fastsat for Kompagniets Skibe i oversøisk Fart).
7. *Bogø Navigationsskole* fører siden Oprettelsen 1866 Splitflag med Bogstaverne B.N. paamalet med Broncefarge midt i det hvide Kors. Hjemmel har ikke kunnet paavises. Det bemærkes, at Skolen ligesom de øvrige Navigationsskoler nu drives af Staten.

Stutflaget med særlige Mærker føres, uden at Hjemmel derfor vides at foreligge, af enkelte kommunale Myndigheder.

Ved Skrivelse af 28. Marts 1903 har Ministeriet for offentlige Arbejder tilladt „Jernbaneforeningen“ at forsyne det Dannebrog-Stutflag, som højses udfor Foreningens Lokaler, med Mærket J.B.F. med en Krone over.

Med Hensyn til Brugen af *fremmede Flag* skal udover det foran under II, 1. og 2. Stk., meddelte anføres følgende:

Ved en Bekendtgørelse af 10. April 1915*) har Justitsministeriet nærmere fortolket de foran nævnte kongelige Resolutioner af 1833 og 1854 derhen, at det i Almindelighed er forbudt her i Landet at hejse andet Flag end Dannebrog, ligesom enhver Benyttelse af krigsførende Magters Flag er aldeles forbudt. Samtidig er det overensstemmende med hidtil gældende Praksis fastslaaet, at vedkommende Ministerium (nu Statsministeriet, jfr. kongelig Resolution af 16. September 1925, hvorved alle Sager om Flag, Flagning og Flagføring til Lands saavel som til Søs henlægdes til nævnte Ministerium) kan dispensere fra Forbudet mod at hejse fremmede Flag.

Ved en Skrivelse af 12. August 1915 til Politidirektøren i København (Ministerial Tid. A.) har Justitsministeriet angaaende Anvendelsen af neutrale Magters Flag yderligere udtalt, at Forbudet imod Anvendelse af neutrale Magters Flag til Lands maa anses for at omfatte enhver Anvendelse af disse, hvorved de vajer fra Stang, være sig i lodret eller vandret Stilling, være sig alene eller i Forbindelse med danske Flag, saavel som deres Anbringelse i frit vajende Tilstand paa Liner, i sidstnævnte Henseende dog med Undtagelse af de til Udsmykningsbrug alene anvendelige Miniaturflag.

Tilladelse til at hejse fremmede Flag gives kun i enkelte Tilfælde, hvorimod en staaende Tilladelse ikke gives.

De nævnte almindelige Forbud mod Brug af fremmede Flag gælder kun *for Landjorden*.

Paa Søen blev det ved § 11 i Forordning om Søfart i Krigstider af 4. Maj 1803 forbudt Skibe med danske Papirer i Krigstid at føre fremmede Flag. Ifølge Skibsregistreringsloven, jfr. foran under I. 2., maa danske Skibe som Nationalitetsmærke alene føre det danske Flag.

Bortset herfra eksisterer der intet almindeligt Forbud mod, at danske Skibe viser fremmede Flag, det er tværtimod international Coutume i visse Tilfælde at vise fremmede Flag.

---

*) „I Tilslutning til de gældende Bestemmelser, jfr. kongelig Resolution af 7. Juli 1854, bekendtgjort ved Justitsministeriets Cirkulære af 2. August 1854, forbydes det her i Landet at hejse andet Flag end Dannebrog, ligesom det forbydes under aaben Himmel samt i Gæstgiverier, Beværtninger og andre offentligt tilgængelige Lokaler at benytte krigsførende Magters Flag, være sig til Udsmykning eller paa anden Maade.

Forbudet omfatter ikke:

- a. Fremmede Staters Gesandter, Konsuler og Vicekonsuler. Disse er berettigede til at hejse vedkommende fremmede Stats Flag fra Embedskontorer her i Landet samt for Gesandternes Vedkommende tillige fra deres Boliger.
- b. Personer, der har faaet Tilladelse af Justitsministeriet til at hejse fremmed Nationsflag.

Overtrædelse af nærværende Bekendtgørelse straffes efter Lov Nr. 200 af 9. September 1914, Tillæg til almindelig borgerlig Straffelov af 10. Februar 1866.

Den, der overtræder Bekendtgørelsen, er pligtig til paa Opfordring af vedkommende Politimyndighed at udlevere det ulovlig benyttede Flag, og dette kan da tages i Forvaring af det offentlige, indtil den Sag, som snarest vil være at anlægge i Anledning af Overtrædelsen, er endelig afsluttet.

Denne Bekendtgørelse træder straks i Kraft.“

Kommissionen har fundet det hensigtsmæssigt, at der til Jævnførelse med de danske Bestemmelser tilvejebragtes i alt Fald en kort skematisk Oversigt over Flagbestemmelser i en Række fremmede Stater.

Som **Bilag 2** findes derfor aftrykt en saadan Oversigt, der er udarbejdet af Kommissionens Sekretær paa Grundlag af Oplysninger indhentede gennem Udenrigsministeriet.

Da det i Kommissoriet er paalagt Kommissionen ikke alene at foretage en Undersøgelse af den her i Landet bestaaende Flaglovgivning, men ogsaa at forberede et Forslag til en Lov omfattende alle herhen hørende Regler, har man ment at burde give Resultatet af Kommissionens Overvejelser Udtryk gennem et Udkast til et Forslag til en Lov om Rigets Flag. Dette Udkast, som findes aftrykt som **Bilag 3**, indeholder alle efter Kommissionens Opfattelse fornødne Bestemmelser om Anvendelsen af Flag i det danske Rige, derunder ogsaa om Adgangen til at anvende fremmede Flag.

Til Belysning af de Spørgsmaal, der frembyder sig ved Udarbejdelsen af et saadant Lovforslag, skal her i Korthed meddeles nogle Oplysninger om Flaglovgivningen i forskellige Stater. Naar man bortser fra de af Statsoverhoveder, af Guvernører i Kolonierne og af Gesandter og Konsuler benyttede Flag samt de særlige Kommando-flag og Distinktionstegn i Hær og Flaade, anvendes der i 4 af de 14 europæiske ældre og nyere Stater, fra hvilke der er indhentet Oplysning, nemlig *Østrig*, *Czekoslovakiet*, *Frankrig* og *Holland* kun eet Flag, der føres saavel af Statsmyndigheder som af private. Holland har dog tillige et særligt Flag for Orlogsflaadens Reserve og „Navires des Travaux“. *Østrig* har endog forbudt Anbringelsen af Mærker i Nationalflaget. I *Czekoslovakiet*, hvor Mærker i Flaget heller ikke synes at blive anvendt, nærmer det sig mere til et egentligt Statsflag, idet private kun maa føre det ifølge særlige Tilladelser.

De Forenede Stater i Amerika, som ligeledes kun anvender eet Forbundsflag, der bruges baade af Statens Myndigheder og af private, har dog Særflag for hver enkelt Stat til Benyttelse ved officielle Lejligheder og Særflag for de føderale Centraladministrationer.

Vender man sig nu til de 10 andre Stater i Europa, om hvis Flaglovgivning der er indhentet Oplysninger, viser der sig indenfor denne Gruppe en Række Forskeligheder (i Lighed med ovenfor er der bortset fra de af Statsoverhoveder etc. benyttede Flag).

I *Italien* sondrer man mellem Statsflaget og Nationalflaget (eller Handelsflaget), der iøvrigt kun adskiller sig fra hinanden ved, at der i Statsflaget findes en Krone over det ogsaa i Nationalflaget anbragte Nationalvaaben. Statsflaget anvendes som Orlogsflag og af Statsinstitutioner til Søs og til Lands (dog at lokale offentlige Institutioner bruger Nationalflaget).

I *Spanien* er Forholdet omtrent som i Italien (Statsflaget er forsynet med Rigsvaaben, Handelsflaget ikke); civile Statsmyndigheder til Søs har dog særligt Mærke i Statsflaget.

I *Estland* kendetegner forskellige Mærker i Nationalflaget (Handelsflaget) dels Orlogsflaadens Flag, dels til Lands Postvæsenets og Grænsevagtens Flag, dels til Søs Toldvæsenets Flag.

Letland har foruden sit Nationalflag (Handelsflag) et særligt Orlogsflag og et særligt Flag for Hærens Bygninger (Orlogsflaget, hvorpaa er lagt et Andreaskors); for andre Statsmyndigheder anvendes til Søs og til Lands Handelsflaget med særlig Mærker.

Polen har dels et Nationalflag, dels et Flag for Handelsflaaden, dels et Orlogsflag (Splitflag, men ellers som Handelsflaadens Flag, blot med en Forskydning af det deri anbragte Rigsvaaben), samt endelig særlige Flag for civile Statsmyndigheder paa Søen.

I *Tyskland* findes ligeledes et Nationalflag, et særligt Handelsflag, et særligt Orlogsflag (Handelsflaget, men med Jernkorset midt paa), særlige Flag for civile Statsmyndigheder til Lands (Nationalflaget, men med Rigsvaaben) og til Søs (Handelsflaget, men med Rigsvaaben), Postvæsenet fører dog til Søs et Posthorn i Nationalflaget.

England har dels et Nationalflag, dels et Handelsflag, dels særlige Orlogsflag, forskellige for Flaadens Linie og Reserve; endelig anvendes forskellige Mærker i Flagene samt enkelte særlige Flag for andre Statsmyndigheder til Lands og til Søs.

Ligesom i Danmark er i *Norge*, *Sverige* og *Finland* Flagsymbolets Enhed opretholdt, saaledes at samme Flag bruges i alle Forhold, dog med Forskelligheder i Henseende til Form og Mærkning. I *Norge* er Flagordningen omtrent den samme som i Danmark. I *Finland* bruges — men kun for visse vigtigere Statsbygninger — et særligt Statsflag, nemlig Handelsflaget forsynet med Rigsvaaben. Orlogsflaget er Statsflaget med Split; for Post- og Toldvæsenet bruges baade til Lands og til Søs Handelsflaget med særlige Mærker. I *Sverige* findes kun Nationalflaget (Handelsflaget) og Orlogsflaget, som alene afviger fra førstnævnte ved at være et Splitflag. Orlogsflaget bruges tillige paa Hærens Bygninger og Fartøjer, alle andre Statsbygninger fører Nationalflaget (uden Mærker), hvilket ligeledes gælder de civile Statsmyndigheder til Søs, som derimod fører Standere med særlige Mærker.

Hvis man — uden at Spørgsmaalet var præjudiceret ved ældre danske Bestemmelser — skulde opbygge en Flaglovgivning her i Landet, vilde det vistnok være mest nærliggende hertil at søge Forbilleder i de øvrige nordiske Lande, og blandt disse har formentlig Sverige det System, der fremtræder med de reneste Linier.

Naar Kommissionen ikke har ment at kunne foreslaa Splitflagets Anvendelse saa stærkt begrænset som i Sverige, skyldes dette Hensynet til den historiske Udvikling af Flaglovgivningen her i Landet, hvorefter Splitflaget, enten det nu fremtræder uden Mærker eller med saadanne, principielt kendetegner Statens Myndigheder, civile saavelsom militære, i Modsætning til private, der — bortset fra enkeltstaaende Afvigelser — alene maa anvende Stutflaget, en Ordning, som man ikke har fundet tilstrækkelig Anledning til at bryde.

Til Søs har det rene Splitflag — med enkelte Undtagelser — gennem Aarhundreder været forbeholdt Orlogsflaaden. Som foran omtalt findes der endnu paa nogle faa Punkter Afvigelser fra denne Regel, idet Splitflag uden Mærke anvendes af enkelte civile Statsinstitutioner.

Til Belysning af, hvilke Betæneligheder en saadan Brug under visse Forhold kan medføre, skal man anføre følgende:

Efter almindelig folkeretlig Opfattelse, jfr. saaledes „Wörterbuch des Völkerrechts und der Diplomatie“ (1924), skal Krigsskibe bl. a., for at anerkendes som saadanne, føre de for vedkommende Nations Krigsskibe gældende ydre Kendemærker, som ifølge den paa Haagerkonferencen i 1907 udtalte almindelige Opfattelse, der stemmer med moderne Folkeretsværker, bestaar af Orlogsflaget og Vimpelen (eller højere Kommandotegn). Man naaede ganske vist ved Konferencen ikke til Affattelsen af en Konvention, hvori Begrebet Krigsskib udtrykkelig defineredes, men den VII. Haagerkonvention bestemmer dog i Artikel 2, at „Handelsskibe, forandrede til Krigsskibe, skal føre de ydre Kendetegn paa Krigsskibe af deres Nationalitet“. At civile Statsinstitutioners Skibe („Regeringsskibe“) lige saa lidt som private Handelsskibe bør føre de for Krigsskibe almindelige ydre Kendetegn er formentlig indlysende og maa vel ogsaa siges at være stemmende med Konventionens Aand, idet det jo er magtpaaliggende at undgaa, at nogetsomhelst andet Skib kan forveksles med et Krigsskib.

Allerede i Fredstid vil det vise sig uheldigt, at et „Regeringsskib“ fører det rene Orlogsflag. Det vil saaledes let give Anledning til Misforstaaelser med Hensyn til de internationale, nøje fastsatte Høflighedstilkendegivelser mellem forskellige Nationers Krigsskibe, der mødes paa Søen eller i Havn, ligesom et fremmed Fartøj, der fisker paa dansk Søterritorium, vil kunne forsvare sin Undladelse af at efterkomme et Stoppesignal fra et Orlogsskib, der varetager Fiskeriinspektionen, med en Henvisning til, at det har antaget Skibet for et civilt Statsskib.

Men navnlig under Krigsforhold vil det have den største Betydning at undgaa Muligheden for at forveksle civile Statsskibe med Orlogsskibe.

Dette gælder naturligvis ikke blot, hvis Danmark selv skulde blive inddraget i Krigen, i hvilket Tilfælde et „Regeringsskib“, der førte Orlogsflag, vilde kunne risikere at blive nedskudt uden Varsel, men ogsaa under en Krig mellem andre Magter, hvor Danmark bevarer sin Neutralitet, er det af største Vigtighed, at undgaa saadanne Forvekslinger. Eksempelvis skal peges paa, at et Orlogsskib — men ikke et „Regeringsskib“ — vil have at skride ind, hvis et Handelsskib, tilhørende en af de krigsførende Magter, af Fjenden beskydes eller opbringes paa dansk Søterritorium. Som andre Eksempler kan nævnes, at det efter de i Verdenskrigen gjorte Erfaringer maa anses for tvivlsomt, om de store Sømagter vil give Afkald paa Visitationsretten i aaben Sø overfor andre Skibe end Krigsskibe, som man derfor straks bør kunne skelne fra „Regeringsskibe“, samt at et Krigsskib — men ikke et „Regeringsskib“ — hvis det optager saarede eller skibbrudne militære, tilhørende en af de krigsførende Magter, har Interneringspligt overfor de paagældende.

Som tidligere berørt har Kommissionen endvidere fundet det ønskeligt i saa vidt Omfang som muligt at komme bort fra den lidet tiltalende *forskelligartede Mærkning* af Nationalsymbolet, hvorved dette benyttes som et Slags Skilt for de forskellige Statsinstitutioner, og man mener derfor at burde foreslaa, at civile Statsinstitutioners Skibe, som efter det foran anførte ikke bør føre rent Splitflag, men dog efter Grundsynspunkterne i dansk Flaglovgivning bør føre Statsflag — ikke det af private benyttede Stutflag (Handelsflaget), som fælles Mærke fører en hvid Krone i Splitflagets øverste Kvadrat, medens det af særlige forskelligt mærkede Standere fremgaaer, under hvilken Styrelsesgren det paagældende Skib hører, en Ordning, som allerede var foreslaaet af Flaglovkommissionen af 1907.*)

Ønsket om stærkere end hidtil at pointere det gældende Hovedprincip, hvorefter Splitflaget er Statens Flag, i Forbindelse med Ønsket om at opnaa en Begrænsning med Hensyn til Mærkning af Nationalflaget har endvidere medført, at man ikke har ment at burde foreslaa Opretholdelsen af den i Skibsregistreringslovens § 2 hidtil indeholdte almindelige Hjemmel for, at Skibe, der gaar i (fast) Fart paa oversøiske Havne, kan faa Tilladelse til som Nationalitetsmærke at føre Splitflag med særligt Mærke, omend der indenfor Kommissionen ikke har været fuld Enstemmighed i saa Henseende, idet et enkelt Medlem vilde foretrække, at den nugældende Ordning bevaredes, og omend man ikke har været blind for, at den ommeldte Hjemmel har gammel historisk Hævd, og at det kan volde nogen Ulempe for det Rederi, hvis Skibe nu er kendt i Udlandet under det særmærkede Splitflag, at maatte opgive dette. Der er for Tiden kun eet Rederi, der i Henhold til Skibsregistreringslovens § 2 har Tilladelse til at føre saadant Flag, men efter nævnte Lovbestemmelse vilde ogsaa andre Rederier kunne faa Tilladelse til at anvende særligt mærkede Splitflag. Man skal i øvrigt henlede Opmærksomheden paa, at det efter den nedenfor omhandlede Bestemmelse vil

*) Ifølge den fornævnte kongelige Resolution af 26. Juni 1846 var Kronen Fællesmærke i de civile Statsinstitutioners Flag til Søs.

være muligt for visse af de Skibe, der gaar i Fart paa oversøiske Havne, vedblivende at føre et Splitflag, nemlig Postflaget, saafremt de beforder Post for Staten.

Med Hensyn til den i samme Lovbestemmelse indeholdte Hjemmel for, at det ved kongelig Resolution kan fastsættes, at Skibe, der gaar i Postfart for Staten, kan føre et særligt Postflag, skal man bemærke, at Postvæsenets egne Skibe efter det af Kommissionen i saa Henseende indtagne Standpunkt, fremtidig vilde komme til at føre Splitflag med Krone og særlig Stander. Under Hensyn til den Betydning, det særlig under Krigsforhold kan have, at Postskibene er let kendelige (jfr. Bestemmelserne i den XI. Haagerkonvention om Postkorrespondancens Ukrænkelighed), mener Kommissionen at burde foreslaa, at private Skibe, der beforder Post efter Kontrakt med Postvæsenet, kan faa Tilladelse til at føre Splitflag, forsynet med det for Statens Postskibe foreskrevne Standermærke. Man anser det dog for rettest at indskrænke den hidtidige Regel om private postførende Skibes Ret til at føre Splitflag til at gælde for Skibe, hvis Ruter gaar over internationalt Farvand, idet i Almindelighed kun saadanne Skibe vil være udsat for Visitation.

Det Forhold, som i den nyere Tid er fremkommet her i Landet, at private i adskillige Tilfælde har faaet Tilladelse til at anvende selve Statsflaget, det rene Splitflag, synes praktisk talt ikke at være kendt i de Lande, hvorfra Oplysninger er indhentet. For at hævde den danske Flaglovgivnings Hovedprincip, hvorefter Dannebrog med Split er Statens Flag, mener Kommissionen da at burde foreslaa, at det fremtidig kun bør være tilladt private at anvende det almindelige Nationalflag (Stutflaget), men ikke Splitflaget, være sig med eller uden Mærke, hvorved ogsaa de tidligere givne Tilladelser til private til at anvende Splitflaget vil bortfalde.

Man har dog ikke fundet tilstrækkelig Anledning til at foreslaa nogen Ændring i den hidtidige Regel, hvorefter Lystfartøjer kan faa Tilladelse til at anvende Splitflag med særlige Mærker, en Ordning, som er kendt i adskillige andre Lande, f. Eks. i Norge, England og Spanien, og som formentlig ikke kan frembyde større Betænkelighed, da der i Almindelighed næppe kan blive Tale om nogen Forveksling med Krigsskibe, navnlig ikke, hvis Tilladelsen kun gives Fartøjer under en vis Størrelse eller der fastsættes en Maksimalgrænse for den Størrelse, som et Lystfartøjsflag maa have.

Med Hensyn til Anvendelsen af fremmede Flag paa Landjorden kendes i Lovgivningerne to forskellige Principer. Efter det ene — det hyppigst forekommende — er der i Almindelighed uhindret Adgang til Anvendelse af fremmede Flag, det andet hævder principielt, at saadanne Flag ikke maa vises, uden at særlig Tilladelse dertil foreligger fra Statens Side. En nærmere Betragtning vil dog vise, at Forskellen mellem de to Systemer i Virkeligheden ikke er meget betydelig, idet den fri Adgang til Benyttelsen af fremmede Flag begrænses af Hensynet til Opretholdelsen af den offentlige Orden og Sikkerhed, der i mange Tilfælde vil kunne bevirke, at Politiet, f. Eks. naar Flaget benyttes til Demonstrationer, forbyder Anvendelsen, medens paa den anden Side det System, hvorefter Benyttelsen af fremmede Flag i Almindelighed er forbudt, delvis neutraliseres ved en Række Bestemmelser, der aabner Adgang til saadan Benyttelse, hvor Hensynet til den offentlige Orden og Sikkerhed ikke taler derimod.

Den historiske Udvikling har her i Landet medført, at det sidstnævnte System er blevet det gældende, og Kommissionen har for sit Vedkommende ment at burde anbefale, at man bevarer den hidtil gældende Ordning som den for vore Forhold bedst egnede, idet man dog har foreslaaet adskillige Lempelser i det hidtil tilvante, hvorved man i højere Grad end før har nærmet sig til den i de fleste andre Lande bestaaende Lovgivning eller Praksis.

Med Hensyn til Forholdet til Søs har man ment at burde følge den hidtil

gældende — og formentlig internationalt anerkendte — Regel, hvorefter fremmede Flag frit kan vises, naar blot Dannebrog er hejst paa Nationalitetsmærkets Plads.

Naar man ikke i Udkastet har optaget noget Forslag til en Bestemmelse om, paa hvilke Dage der vil være at flage fra Statsinstitutioners Bygninger, skyldes dette, at man har anset en saadan Bestemmelse for at være af rent administrativ Karakter og — som i særlig Grad underkastet skiftende Tidens Opfattelse — ikke egnet til at fastslaaes i Lovs Form, ligesom der for de forskellige Styrelsesgrene kan være Grund til ved Flagning at mindes Mærkedage af forskellig Art.

Iøvrigt tillader man sig med Hensyn til den nærmere Udformning og Begrundelse af Kommissionens Synspunkter at henvise til det som Bilag aftrykte Forslag til Lov om Rigets Flag med de til de enkelte Paragraffer knyttede Bemærkninger.

Dannebrog's ældste Historie.

Dannebrog, den røde Dug med det hvide Kors, er i Tradition og Forskning uløselig knyttet til Valdemar Sejrs Navn, jfr. nærmere nedenfor. Paa Reversen af en af Valdemar den Stores i Slesvig slagne Mønter findes ganske vist et Billede af en 4-splittet Fanedug, i hvis Midte der i et kvadratisk Felt er anbragt et svævende Kors, men dette staar kun som Mærke for Kirken (som paa andre Mønter et Bispehoved), og det er ikke godtgjort, at Kongen paa Vendertoget 1147, der siges foretaget „sub vexillo crucifixi“ (under den Korsfæstedes Fane) har ført noget Korsflag; det nævnes overhovedet ikke i Saxos yderst udførlige Beretning.

Navnet Dannebrog (etymologisk rigtigere: Danebroge) betyder: de Danskes Fane — jfr. Betegnelsen „Brogelen“, der 1318 anvendtes i samme Betydning som Fanelen — og kan mulig allerede være brugt om de ældre Faner.

I Middelalderen var det fast Brug i alle Lande i Europa, at Fyrsten og Adelsmanden førte samme Mærke i sit Banner som det, han bar i sit Skjold, og ligesom Kongens personlige Vaaben blev Rigets, saaledes blev Banneret med hans Skjoldmærke Hærens og Landets Banner. Det gamle danske Konge- og Rigsvaaben, der (i alt Fald fra Knud VI's og vistnok allerede fra Valdemar den Stores Tid) var tre, over hverandre gaaende blaa Løver eller Leopardter i et gyldent Skjold, der i Reglen var bestrøet med Hjerter, havde saaledes i alt Fald før 1219 været ført i Kongens og Rigets Banner. (Med Hensyn til det gamle Ravnebanner, der bl. a. førtes i Knud den Stores Hær i Slaget ved Assington i Essex 1016, henvises til Worsaaes Skrift: Om Danebrog). I det Ryttersegl, Kong Valdemar Sejr benyttede før 1215, og hvor han dækker Brystet med et Skjold med de tre Løver, holder han et Løvebanner, hvori dog paa Grund af dets ringe Bredde kun een Løve har kunnet fremstilles.

I den i Slutningen af det 13de Aarhundrede foretagne „Berliner-Afskrift“ af den sachsiske Verdenskrønike findes et Miniaturbillede af Slaget ved Bornhoved (1227), hvor en af Krigerne holder den danske Konges Skjold og Banner, begge med de tre blaa Leopardter i gyldent Felt. Et Initial i Erich von Kirchbergs mecklenborgske Rimkrønike (1364—79) er prydet med et Rytterbillede af en „gammel-nordisk“ Konge, der holder 3 Faner, den ene med de tre danske blaa Leopardter i Guldfelt, den anden med den norske økse bærende Løve og den tredje med den svenske Folkungeløve; et andet af Initialerne viser Svend Tveskæg med et Banner med Leopardterne. De nævnte Afbildninger er udført af fremmede Tegnere, der maa antages at have fulgt den almindelige Regel om Optagelsen af Kongens Vaaben i Rigsbanneret uden Kendskab til mulige særlige danske Forhold; maaske har det dog (som i Valdemar Sejrs Ryttersegl fra Tiden før Estlandstoget 1219) kun været Meningen at fremstille *Kongebanneret*, der ned gennem Tiden stedse har vist Kongens Vaabenmærke.

Den ældste kendte Fremstilling af *Dannebrogspanen* findes i Tilknytning til Kongevaabenet. I Gelres Vaabenbog i det belgiske kongelige Bibliotek — udarbejdet i Tidsrummet 1334—75, altsaa paa Valdemar Atterdags og Olufs Tid — findes en farvelagt Afbildning af det danske Kongevaaben: De med Hermelin overtrukne Vessel-

horn, der pryder Hjelman (til hvis Hjelmklæde Hermelin ligeledes er anvendt) over det med Hjerter bestrøede gyldne Skjold med de tre blaa Leopardter, er paa den udvendige Side hver besat med to Vifter af Paafjer, og gennem den nederste venstre Vifte er stukket en lodret stillet, lige afskaaret Dannebrogspane, hvis Dug — maaske af dekorative Hensyn — er højere, end den er bred.

Det er omtvistet, om Valdemar Atterdags skjoldformede Rettertingssegl „til Danælough“ (fra 1356) indeholder en Gengivelse af Dannebrogskorset, idet baade Segl og Modsegl mulig kun er udført som fri Dekoration af en given Flade; det ene indeholder overhovedet ikke nogen Vaabenfremstilling; det andet viser et bredt Kors, belagt med en blomstrende Ranke og fremtræder paa et med Stjerner smykket Felt. Tilsvarende Bemærkninger gælder hans Rettertingssegl fra 1367, hvor Korset er belagt med 9 aabne Kroner.

I Dronning Margretes Rettertingssegl fra 1388 er en aaben Krone anbragt paa Midten af et damaseret Kors.

1396 danner Erik af Pommern *det første danske Kongeskjold, hvori Dannebrogskorset indgaar som virkelig Bestanddel*, idet et Hjerteskjold med de 3 Leopardter er lagt paa et Kors, der udgør Hovedskjoldets eneste Mærke. Et andet af hans Segl fra samme Aar viser den danske Løve og den pommerske Grif, der holder en Krone over et Kors.

Den ældste bevarede Fremstilling af Dannebrogspanen paa dansk Grund har man i det Majestætssegl, Erik af Pommern 1398 førte som Dronning Margretes Medregent; her holder Leoparderne en lige afskaaret Korsfane, idet de alle griber med Forpoterne i den lodrette Fanestang. Disse Figurer findes i 1ste Felt af et af Dannebrogskorset firdelt Skjold. Dette Kors, der ligeledes findes i de følgende Kongers Segl, er i malede Vaabenbilleder fra Christiern I's Tid — bl. a. i Kongens i Kalkmaleri udførte Skjold i Helligtrekongers Kapel i Roskilde Domkirke — forsynet med en rød Bræmme, svarende til Dannebrog's røde Bundfarve.

Det ældste bevarede danske Flag, der findes i Mariakirken i Lübeck og som utvivlsomt stammer fra et dansk Skib, der under Kong Erik af Pommerns Kampe med Hanseaterne i et for de danske Farver ellers sejrrikt Søslag i Øresund 1427 blev taget af Lübeckerne, viser imidlertid vel — foruden et Felt nærmest Stangen, hvori paa hvid Bund strøet med røde Roser er fremstillet Jomfru Maria med Barnet og Sct. Jacob — et (smalt) hvidt Kors, men i de 4 Felter ses paa henholdsvis gul, blaa, blaa og rød Bund Vaabenmærkerne for Danmark, Sverige og Norge, samt den pommerske Grif (af nogle tydet som Mærket for „rex Sclavorum“), alt ganske svarende til højre Halvdel af et 1420 af Erik af Pommerns Gemalinde Dronning Philippa benyttet Allianceskjold. Den yderste Del af det $4\frac{1}{2}$ m lange Skibsflag — udenfor Vaabenfelterne — er rødt med en hvid Stribe, fortsættende den vandrette Korsarm, men smallere end denne.

Dette Flag med de kongelige Vaabenmærker maa utvivlsomt opfattes som et Kongeflag; saadanne Flag menes ført, ikke alene paa Kongeskibet, men ogsaa paa de Skibe, Kongen selv ejede, eller som var udrustet af de kongelige Lensmænd, medens saavel disse Skibe som den øvrige Del af Flaaden førte Dannebrog som fælles Kendemærke; (et splittet Korsflag hang tidligere i Mariakirken nær ved Vaabenflaget).

Det kan i denne Forbindelse bemærkes, at Kong Erik af Pommern, da han i et Stridsskrift fra 1424 forsvarede sit Hærtog mod Femern faa Aar tidligere, bl. a. henviser til, at Indbyggerne „*opgav Rigets Banner, saaledes som de var pligtige at føre det*, og antog Nældebladet, som er de holstenske Herrers Mærke og Vaaben“.

Gennem Vidnesbyrd fra Udlandet har man søgt at føre Dannebrog's Historie længere tilbage i Tiden end dokumenteret ved de foran omtalte Fremstillinger.

Byen Tallinn (Reval) i Estland, hvis estiske Navn betyder „de Danske Stad“, og som er anlagt 1219 af Valdemar Sejv efter Sejren paa Korstøget mod Esterne, fører endnu den Dag i Dag et Skjold med de 3 blaa Leopardter paa gylden Grund i sit Vaaben og benytter det hvide Kors i rødt Felt som Øvrighedens Mærke, og ved festlige Lejligheder har Købmandslavet lige op til vor Tid baaret et Dannebrog'sflag med de gamle Farver fra det 15de Aarhundrede.

Da Estland allerede 1346 under Valdemar Atterdag solgtes til „Den Tyske Orden“, maa det danske Vaaben i Byens Segl skrive sig fra et tidligere Tidspunkt. Det lader sig da ogsaa eftervise, at Skjoldet med de 3 Leopard allerede findes som Revals Bysegel under et Diplom af 30. Juli 1340, og det maa efter Seglets Karakter antages, at Signetet er skaaret i Aarhundredets Begyndelse paa Erik Menveds Tid. Der er dog ikke dokumenteret noget om, hvor langt tilbage i Tiden det Korsmærke, der anvendes i Revals mindre Bysegel, kan føres. De ældste af Revals Mønter, der har kunnet bestemmes, skriver sig fra det 15de Aarhundrede, men de er slaaet af den livlandske Ordensmester, og det paa dem anbragte Kors sigter vistnok til de tyske Mariaridderes Korsmærke (et sort Kors paa hvid Bund).

Fra Valdemarernes Tid stammer det store Flertal af Danmarks Byer, der efterhaanden ved de saakaldte Stadsretter, der udstedtes eller i hvert Fald bekræftedes af Kongen, fik særlige Privilegier: Næringsforrettigheder, en begunstiget Stilling for Købstadsmarkerne, egen Styrelse og Retspleje, samt særlige Retsregler. Den ældste af disse Stadsretter er Slesvigs (ca. 1200), derefter kommer Københavns 1254 og efter disse efterhaanden de andre Byers. I Forbindelse hermed vælger Købstæderne da deres særlige Vaaben, i hvilke i flere Tilfælde de danske Løver (Leopard) optages.

Befolkningen i den By, der dannede sig om Valdemar Sejrs Borg i Estland, var oprindelig nedertysk; Byen fik derfor 1248 tysk Ret og tiltraadte Hansaen, og det er da ikke urimeligt at antage, at den senest paa dette Tidspunkt har faaet eller valgt de 3 Leopard og Dannebrog til sine Mærker. — I Arndts Liefländische Chronik siges Byen at have faaet begge Vaabener af Valdemar Sejrs.

Det foregaaende synes at pege i samme Retning som *det gamle Sagn om Dannebrog*, der faldt ned fra Himlen under Kong Valdemar Sejrs Kamp mod Esterne ved Lyndanise den 15. Juni 1219 (Sct. Viti og Modesti Dag).

Sagnet i sin Helhed er tidligst optegnet paa to forskellige Steder i de af Petrus Olai (Peder Olsen) samlede historiske Optegnelser i den Arnamagnæanske Samling; af den ene Optegnelse fremgaar, at den er nedskrevet i 1527, men mange Omstændigheder godtgør, at den er afskrevet efter en betydelig ældre Optegnelse. Det latinske Notat lyder i Oversættelse saaledes:

„Andetsteds haves den Efterretning, at da de kristne Danske i hin Valdemar den Andens Tid i Aaret 1208 i Livland kæmpede med de vantro Liver paa et Sted, som kaldes Felin, og allerede næsten overvundne ydmygt anraabte Gud om Hjælp, da blev det forundt dem straks at modtage en Fane (vexillum), faldet fra Himlen, tegnet med et hvidt Kors, trykt paa en Ulldug, og de hørte en Røst fra det høje (in aere), at de visselig skulde knuse deres Modstandere og vinde fuldstændig Sejr, naar den blev løftet højt (eo in aere altius elevato). Saaledes skete det ogsaa. Men denne Fane kaldes med sit sædvanlige Navn: „Danebrog““.

Optegnelsen er af Peder Olsen henført til Aaret 1219 og til Estlandstoget. (Præsten Henrik af Letlands Krønike (1226) omtaler i Beretningen om Estlandstoget ikke Dannebrog).

I den Fortsættelse af Saxo, som Christiern Pedersen forfattede i Aarene 1520—23, hedder det: „Somme mene og sige, at samme Kong Valdemar skulde fange(t) Danebroggi ned af Himlen samme Tid, som er en hvidt Kors i et rødt Fjeld“. Dette er saaledes den ældste eksisterende Omtale af Dannebrogssagnet, ligesom Flagets røde Farve her første Gang findes omtalt. — Sagnet omtales atter i Hans Svainings Fremstilling af Kong Hans' Historie (1558—59).

Under alle Omstændigheder vilde Dannebrog sikkert aldrig have fortrængt Kongeflaget som Rigsflag, hvis det ikke i sin Oprindelse var knyttet til en for Dtiden særlig betydningsfuld Begivenhed i Danmarks Historie, og det er da muligt (skønt ikke bevist), at Korsflaget allerede under Estlandstoget, hvori Valdemar Sejr selv deltog, er blevet antaget som dansk Rigsflag. *Mindet* om denne Stordaad og Miraklet kan imidlertid ogsaa have ført til Dannebrog's Antagelse som Rigets Flag i en senere Tid efter Danmarks Genrejsning.

Pave Honorius III havde i en Bulle den 9. Oktober 1218 givet Valdemar Sejr Tilladelse til at underlægge Danmarks Rige og den danske Kirke alle de hedenske Lande, han kunde erobre, og Kongen havde taget Korset tilligemed en stor Del af Folket „til Ære for den hellige Jomfru og til sine Synders Forladelse“. Erkebiskop Anders Sunessøn og Biskopperne af Aarhus og Slesvig ledsagede Kongen paa Toget.

At Korsflaget staa i Forbindelse med Kirken synes givet, og det er da muligt, at Flaget har været sendt af Paven, saaledes som det vides at være sket i andre Tilfælde i 1199 og 1204, og udfoldet i Estland, omend de i stort Antal bevarede Pavebreve fra denne Tid vedrørende Estland intet nævner derom.

A. D. Jørgensen antog, at den Fane, hvortil Sagnet knytter sig, var Johanniterridernes Ordensfane, som Theoderik, der var viet til Biskop i Estland, havde ført med sig i den Hensigt at danne en dansk Ridderorden, og som ved Esternes Angreb paa hans Telt, hvorved Biskoppen dræbtes, blev taget af disse og senere tilbageerobret af de Danske. (Johanniterridderne førte et rødt Banner med et latinsk Kors — de fik 1259 Tilladelse til at bære røde Vaabenfrakker, tegnede med hvide Kors „saaledes som det staa i deres Banner“ — og de vedblev at føre dette Mærke, efter at de, da Kejser Carl V 1530 havde skænket dem Øen Malta, havde antaget Navnet Malteserriddere, jfr. herved den danske Forordning af 25. Marts 1757).

I den 1671 stiftede Dannebrogssordens Statuter antages Ordenen oprindelig at være stiftet af Valdemar Sejrs, hvilken Opfattelse dog er bekæmpet af moderne Historikere.

Arild Huitfeldt beretter i sin Danmarkskrønike, der er skrevet i Aarene 1595—1603, at Erik Plovpenning 1249 paa et Møde i Roskilde kundgjorde sin Beslutning „at gjøre et Tog udi Lifland som en Pilegrim for at høre, hvad Klage og Besværing hans Undersaatter udi Esthonien havde imod hverandre . . . . eftersom han desforuden havde pavelig Befaling at udbrede, forfremme og stride for den christelige Tro, forvide Christendommens Grænser, hvorføre fordomme Paver havde givet hans Herre Fader Cruciatam, det er det christne *Kors udi Vaaben*. . . .“.

Det maa staa hen, hvor megen Vægt man kan lægge paa denne Udtalelse, der muligvis kunde opfattes som gældende Dannebrogssfanen; noget Korsmærke ses i hvert Fald ikke i Skjoldene i Valdemar Sejrs kendte Segl.

I Tiden fra 1219 indtil (tidligst) Valdemar Atterdags Tid — jfr. navnlig Gelres Vaabenafbildning, der kunde tyde paa, at Dannebrog paa denne Konges Tid har været ført som Rigsflag — høres der iøvrigt intet om Dannebrog; der er ikke fremdraget nogen anden Oplysning med Hensyn til dets Anvendelse som Rigsflag, og Kongeseglene indeholder intet Dannebrogsmærke, hverken i Skjoldet eller som Del af Hjelmtegnet. Man har dog i denne Forbindelse nævnt, at Folkevisen om Erik Menveds Rejse til Mecklenborg (1312) siger om hans Følge:

„de havde røde Vaaben Rocke paa,
der udi sade hvide Kaars“;

men det er tvivlsomt, hvor megen Vægt man i det hele kan lægge paa disse Linjer, der tilmed mulig kan skyldes en senere Udformning af Folkevisen.

Først efter Rigets Genrejsning *vides* Dannebrogskorset optaget i Rigsvaabenet og Dannebrog ført som Rigsflag.

Den gamle fra Himlen faldne Fane bevaredes efter Traditionen gennem Midaldralderen som en Helligdom; den synes paa Erik af Pommerns Tid at have været gemt i „Folen“, et fast Taarn ved Kalundborg Slot, hvor ogsaa Rigets Breve opbevaredes. I Aaret 1448, da Grev Christiern af Oldenburg i Lund blev hyldet som Danmarks Konge, overrakte Erkebiskop Tue af Lund som Rigsforstander ham Rigets Banner (Lunds Erkebispokrønike). Efter Hans Svanings fornævnte Skrift gik Dannebrog tabt paa Kong Hans' Tog til Ditmarsken Aar 1500 (ved Hemmingstedt), og hermed stemmer Joh. Rantzaus Fremstilling af den sidste Ditmarskerkrigs Historie, hvorefter der blandt de i Aaret 1559 af de Danske tilbageerobrede Faner var et Stykke af det gamle Banner, som Kong Hans fordem havde taget med i Haab om derved at stride heldigt mod Ditmarskerne; det blev nu ophængt i Slesvig Domkirke, det daværende Kongemausoleum, hvor de sidste Rester skal være gaaet tabt c. 1660, jfr. Ulrich Petersens Haandskrift — før 1713 — om Slesvig Bys Historie.

Som Vidnesbyrd om Dannebrog's Anvendelse i ældre Tid er det anført, at den gamle svenske Rimkrønike fortæller, at Marsken Niels Stensen 1439 drog ind i Østergötland „med Danebroge udslagen“, ligesom det store Mandefald paa Brunkebjerg (1471) om Kong Christern I's Hovedbanner Dannebrog omtales. Det er dog ikke udelukket, at Dannebrog her kun er brugt i Betydningen: de Danskes Fane. I Folkevisen om Kong Hans' Bryllup (1475) nævnes det, at Skibet, som henter hans Brud, har „Danebroge i fremmer Staffn“ (andre Haandskrifter har dog „Danmarck-brage“ eller „Danmarcks Wobenn“).

Efter Kong Erik af Pommerns Tid finder man i flere af *Kongernes Vaaben* Dannebrogskorset optaget i et særligt Felt, eller i et særligt Skjold, naar Vaabenets Felter fordeles til flere Skjolde. Kong Christoffer af Bayerns Majestætssegl fra 1441 indeholder saaledes et som Pendant til Skjoldet med de 3 Leopardter stillet firdelt Skjold, hvis 1ste Felt viser Dannebrogskorset, og Mønter slaaede 1448 af Rigsraadet viser paa den ene Side Leopardvaabenet, paa den anden Side et Skjold, hvorover der er lagt et Dannebrogskors. Senere føres et enkelt Skjold med Korset i Forbindelse med andre Skjolde i Kongerne Christiern I's og Hans' Majestætssegl (1464 og 1500), i Frederik I's store Segl (1526) og Christian II's Majestætssegl (1546). — At det netop er Dannebrog, paa hvilket der er tænkt, viser „Dannebrogsskjoldet“ paa Kong Hans' saakaldte Kroningskaabe, hvor Korset fremtræder paa rød Bund.

Nogle af Kong Christian III's Mønter fra 1536 viser alene Danmarks og Norges Skjolde samt et Skjold med Dannebrogskorset.

Korsene i Kongeseglene lige fra Erik af Pommerns Tid til ned i det 17de Aarhundrede er retlinjede. Paa Mønterne udfoldede Fantasien sig friere. Allerede paa Christoffer af Bayerns Mønter findes det indadbuiede, ved konkave Linjer dannede Kors, som i det 17de Aarhundrede ganske fortrænger det lige Kors i Rigsvaabenet, ligesom Mønterne i Tidens Løb viser mange forskellige dekorative Løsninger af Op-gaven, bl. a. Kløverbladskors.

Fra ældre Tid kan endnu nævnes forskellige *Gengivelser af Flaget Dannebrog*, hvoraf nogle afviger en Del fra den almindelige Form.

Som Skibsflag findes Dannebrog afbildet flere Gange i det 15de Aarhundrede, saaledes i det frisiske Landskab Everschips Segl fra 1414 — efter andre Angivelser stammer dette Mærke fra kort efter Aar 1300 — og i Maleriet paa Højalteret i Roskilde Domkirke paa det Skib, der fører Sct. Lucius' Hoved til Roskilde (malet 1498), i begge Tilfælde som Splitflag.

Paa Kalkmalerier i to jydsk Kirker fra ca. 1500 holder Nationalhelgenen Sct. Knud Hertug en Fane, i hvis røde Dug ses et svævende hvidt Kors (sml. en tilsvarende Fremstilling af den svenske Nationalhelgen Sct. Erik med Sveriges Kongebanner med de 3 Kroner).

Christiern Pedersens Pariserudgave fra 1514 af Saxo viser i sit Titelbillede, der ligesom flere af Initialerne er udført efter Tegning af Christiern Pedersen selv, „Rex Danorum“ med Sværd og Scepter; foran ham holder to Vildmænd Rigsvaabenet, bag ham ses en Skare af Krigere og tillige i alt Fald een Person i en ikke krigersk Dragt. Fra en Fanestang i en Krigers Haand flagrer en lang vimpelformet Dug, hvori nærmest ved Stangen ses et Korsskjold; nærmere Vimplens Spids findes et kronet C. Her er maaske tænkt paa Dannebrog som det Kongen og Folket samlende Nationalmærke.

Basrelieffremstillingerne paa Frederik II's Sarkofag i Roskilde Domkirke (opstillet 1598) er af betydelig Interesse for Dannebrog's ældre Historie. I Reliefferne ses Dannebrog gennemgaaende som Rytterstandart, men kun i eet Tilfælde som Fodfolksfane (med de yderste Hjørner afrundede); alle Orlogsskibene fører Dannebrog som Splitflag af samme Form som Flaget i Everschips Segl 1414. Hans Knieper

Kronborg-Tapeter paa Nationalmuseet (udført 1581—84) fremstiller derimod den danske Flaade med lige afskaaret Flag (ligesom andre samtidige Skibsbilleder), medens Splitflaget ses ført af Rytteri.

Som det vil fremgaa af foranstaaende, synes der i ældre Tid ikke at have været noget skarpt Skel med Hensyn til Anvendelsen af Dannebrog's forskellige Former, og først de nedennævnte Bestemmelser, udstedt af Christian IV, i hvis „Krigsartikler“ af 8. Maj 1625 der iøvrigt findes Regler for Flagets Anvendelse som Kommandotegn i Flaaden, viser, at Splitflaget til Søs kun under ganske særlige Omstændigheder maatte føres af Private. I Privilegier af 27. Marts 1630 for dem (o: de Privatpersoner), som holder Orlogsskibe (o: Defensionsskibe) i Norge, hedder det: „Vi ville aarligen samme Skibe Vores eget Søpas meddele som Coffardier, hvorudi Vi selv interesseret ere, dog skulle de ikke mue føre Orlogsskibes flakte Flag uden alene, naar de ere udi Vores og Rigens Krigstjeneste“, og den 20. Maj 1635 udtaler Kongen med Hensyn til de private Handelsskibe: „Vi ville ikke tilstede Coffardiskibe spisse Flagger og Fløye at føre“.

Splitflaget var saaledes paa dette Tidspunkt fastslaaet som Orlogsflag og Mærke for kongelig Ejendom, hvilket sidste formentlig var gældende, indtil det den 30. Oktober 1731 ved Traktaten med Rusland bestemtes, at de kongelige Koffardiskibe skulde føre Koffardiflag (Stutflag).

En den 18. December 1696 approberet Tegning til dansk „Kongeflag“ findes endnu paa Rigsarkivet og viser et rent Splitflag, hvis Dimensioner dog afviger noget fra de nu fastsatte. Udtrykket „Kongeflag“ brugtes ikke alene om det vaabenprydede Majestætsflag, der hejstes, naar Kongen var om Bord (en ny Tegning til et saadant Flag approberedes 9. April 1731), men ogsaa, jfr. Sø-Krigsartikelsbrevet af 8. Januar 1752, om det rene Splitflag, som med visse begrænsede Undtagelser var forbeholdt Orlogsflaaden; der maatte dog ikke sjældent skrives ind mod private Skibes Misbrug deraf. Senere benævnes det rene Splitflag i Marinen Orlogsflag, jfr. f. Eks. Flagreglement for Søværnet af 10. Januar 1806. Kongelig Resolution af 26. Juni 1846 tager udtrykkelig Standpunkt til den uheldige Sprogbrug i „Krigsartiklerne“ og fastslaaer Betegnelserne: „Kongens Flag“ og „Orlogsflaget“.

Splitflaget har fra gammel Tid varet paa Orlogsværftet og fra Rigets Fæstninger (f. Eks. Kronborg); men først efter Midten af det 19de Aarhundrede er det Synspunkt, at Splitflaget til Lands kendetegner al Statsejendom, blevet det herskende.

I Modsætning til Flaaden, der — selv om Byerne ogsaa paa egen Bekostning udrustede og bemandede Skibe, som de i Krigstider stillede til Rigets Tjeneste —, dog mere betragtedes som Kongens eller Rigets Ejendom og saa at sige altid var bemanded med Landets egne Børn, bestod Hæren i lange Tider væsentlig af fremmede, hvervede Tropper, hvis Anførere i det mindste til Udgangen af det 17de Aarhundrede som oftest selv bestemte Fanernes Udseende.

Før Christian IV's Tid har Hovedreglen vistnok været, at Fanerne var dannet af sammensyede Længdestriber af forskellige Farver.

Fra Christian IV's Tid kendes enkelte Faner med store Dannebrogskors, men ingen paa helt rød Bund, idet Dugene er syet af forskelligt farvede Striber. I den følgende Tid bliver det ret almindeligt, at Fanerne har et lille Dannebrog som Hjørnemærke, hvorimod egentlige Dannebrogspaner kun anvendtes ved ganske enkelte Afdelinger. Ved det slesvig-holstenske Infanteriregiments Deling i 1675 vides de af Regimentets Kompagnier tidligere førte Faner, der var Dannebrogspaner med henholdsvis det holstenske Nældeblad og de slesvigske 2 Løver i øverste Hjørne ved Fanestangen og med, for hvert Kompagni forskellige, Fyndord under disse Mærker, fordelt mellem de 2 ved Delingen dannede Regimenter. (Holstenske Regiment fik de Kompagnier, der var opstillet af Landskaber i Holsten og derfor førte Nældebladet i deres Faner, og slesvigske Regiment de af slesvigske Landskaber opstillede Kompagnier, der førte de 2 Løver i Fanerne). I den skaanske Krig under Christian V førte endvidere A. de

lens Rostjeneste, men ikke det øvrige Rytteri, røde Faner med hvidt Kors, men disse var tillige prydede med Figurer og Inskriptioner.

Som Følge af en Række Resolutioner fra Christian VII's Tid bliver Dannebrogspanen efterhaanden hyppigere anvendt, men først under Christian VIII (1842) bliver den eneraadende i Hæren.

(Kilder: J. J. A. Worsaae: „Om Danebrog“ [1849], E. C. Werlauff: „Om Danebrog og Dannebrogspanen“ [1872], C. Paludan-Müller: „Sagnet om den himmelfaldne Dannebrogspane“ [1873], A. D. Jørgensen: „Om Dannebrogens Oprindelse“ [Historisk Tidsskrift 4de Række V., 1875—77], E. Løffler: „Bidrag til Bedømmelse af Dannebrogspanens historiske Værdi“ [Historisk Tidsskrift 5te Række II., 1880—81], Henry Petersen: „Et dansk Flag fra Unionstiden“ [Aarbøger for nordisk Oldkyndighed og Historie, 1882], A. D. Jørgensen: „Undersøgelser vedrørende Dannebrog og det danske Kongevaaben“ [Historisk Tidsskrift 6te Række I., 1887—88], Henry Petersen og H. A. Kjær: „Dannebrog“ [Salmonsens Konversationsleksikon V., 1916], P. B. Grandjean: „Det danske Rigsvaaben“ [1926], Meddelelser fra Tøjhusmuseet).
